

సాహచర్యపు అంచున..

మధురవాణి

రాత్రిలోని నిశ్శబ్దం, చీకటిలోని నలుపు చిరపరిచితమే అయినా వాటిని ఈ ఆసుపత్రి గోడల మధ్య అనుభవించడం భయం గొలిపేదిగా ఉంటుంది. ఈ గదిలో ఇది నేను గడుపుతున్న మూడో రాత్రి. అయినప్పటికీ రోజురోజుకీ కాస్తయినా అలవాటు పడకపోగా మరింత కలవరపడుతున్నాయి ఈ పరిసరాలు. ఎంతటి నైరాశ్యంలోనైనా సరే ఏదో ఓ మూల నుంచి ఒక్క చిన్న ఆశాకిరణమైనా ప్రసరించకపోదా అంటూ నాకు ధైర్యం చెబుతున్నట్టు ఈ గదిలో చీకటిని పార్ద్రదోలే ప్రయత్నం చేస్తూ ఓ గుడ్డి లైటు మిణుకు మిణుకుమంటూ వెలుగుతోంది.

మూడు రోజుల బట్టి కాస్తైనా నింపాదిగా కన్నంటుకున్న క్షణం లేదు. పడక మీద ఎంతసేపు దొర్లినా ఇక లాభం లేదని నెమ్మదిగా లేచి గోడకి జారగిలబడి కూర్చున్నాను. ఎదురుగా మంచం మీద తెల్లటి పక్క మీద తనకేం జరుగుతుందో ఏ మాత్రం అవగాహన లేకుండా పసి పాపాయిలా అమాయకంగా నిదురిస్తున్న ఆయన. డాక్టర్లు ఆయన గొంతులోకి, పొట్టలోకి పెట్టిన రకరకాల గొట్టాలు యాంత్రికంగా వాటి పని అవి చేసుకుపోతున్నాయి. అలా తన మొహంకేసి చూస్తూ ఉంటే ఎన్నో రకాల భావాలు మిళితమైపోయి గుండె గొంతులోకి వచ్చేస్తోంది. తనకి ఊపిరి అందివ్వడానికి పెట్టిన వెంటిలేటరు చూస్తుంటే నాకు ఊపిరి తీస్కోడం కష్టంగా ఉంది. అక్కడ మృత్యువుతో పోరాడుతూ హింస పడుతున్న దేహం ఆయనదే అయినా నా ప్రాణం విలవిలలాడుతూ నరకాన్ని చవి చూస్తోంది. ఆయన ఈ అపస్మారకపు నిద్రలోంచి శాశ్వత నిద్రలోకి జారిపోయి నన్ను శాశ్వతంగా చీకట్లోకి పడదోయరనీ, కళ్ళు తెరిచి మళ్ళీ మెలుకువలోకి వస్తారని ఈ మూన్నాళ్ళ నించీ పదే పదే అదే తలుస్తున్నాను.

ఈ ప్రపంచంలో అత్యంత ఆపుడైన మనిషంటూ నాకెవరైనా ఉంటే అది ఆయనే కదా.. జీవితమనే పదానికి నాకు తెలిసిన అర్థం ఆయనే కదా.. అసలు ఎక్కడ మొదలైందీ అనుబంధం.. ఎప్పుడు ముడి పడిందీ బంధం!

దాదాపు నలభై యేళ్ళ పైమాటే అయినా నాకింకా ఆ రోజు బాగా గుర్తు. అప్పుడు నాకు పన్నెండేళ్ళ వయసు. వేసంగి ఎండలు మండిపోయే రోహిణి కార్తె రోజులవి. ఎండైనా వానైనా విరామం లేకుండా ప్రతి రోజూ కష్టపడి పని చేసుకోక తప్పని పరిస్థితి మాది. మగదక్షత లేని సంసారం. ఉన్నదల్లా అమ్మమ్మా, అమ్మా, నేనూ, చెల్లాయి, తమ్ముడూ. ఉన్న రెండెకరాల పొలాన్నీ అమ్మమ్మా, అమ్మా స్వయంగా సాగు చేసే పని నెత్తికెత్తుకోవడంతో, చెల్లీ, తమ్ముడు ఇంకా పసివాళ్ళు కావడంతో ఇంటి పనంతా నా మీదే పడేది.

ఆ రోజు చేనుకెళ్ళిన అమ్మా, అమ్మమ్మా మధ్యాహ్నం వేళకే తిరిగొచ్చేసి ఇంట్లోనే ఉన్నారు. గేదెల కోసం గడ్డి మోపు తేవడానికని నేను ఆ ఎర్రటి ఎండలో ఊరు పాలిమేరల్లో మా గడ్డి వాములున్న లంక చేను దాకా వెళ్ళి తిరిగి ఇంటికొచ్చేసరికి ఒళ్ళు

హూనమైపోయింది. వాకిట్లోంచి లోపలికి చూసేసరికి ఎవరో కొత్త మనుషులు కనిపించారు. నడి వయసు దంపతులు పందిట్లో నులక మంచం మీద కూర్చుని ఉన్నారు. అమ్మ ఎదురుగా నించుని వాళ్ళతో ఏదో మాట్లాడుతోంది.

ఇంతలో వీధిలోనుంచి చెల్లి వెనకాల అమ్మమ్మ పరుగు పరుగున వస్తోంది. రెండిళ్ళ అవతలున్న మామ్మ గారింట్లో ఉన్న అమ్మమ్మని చెల్లి వెళ్ళి పిలుచుకొస్తున్నట్టుంది. నేను గడ్డి మోపు తీసుకుని పశువుల కొట్లంలోకి వెళ్ళాను. అమ్మమ్మ ఆదరా బాదరాగా నా దగ్గరికొచ్చి "వెళ్ళి మొహమా అదీ కడుక్కుని రావే కాస్త.." అని చెప్పి అంతే హడావిడిగా పందిట్లో ఉన్న చుట్టాల దగ్గరికి వెళ్ళిపోయింది. నేను వెళ్ళి కాస్త సేద తీరి పందిట్లోకి వచ్చాను.

"ఇదే బాబూ.. నా పెద్ద మనవరాలు రత్నం. పిల్ల కూసంత రంగు తక్కువైనా గొప్ప పనిమంతురాలు బాబూ. కష్టపడి శ్రద్ధగా పని చేస్తుంది. ఇల్లంతా చక్కబెడుతుంది. కమ్మగా వండుతుంది. ఒద్దిక కలిగిన పిల్ల బాబూ.. మొన్న వైశాఖ మాసానికి పన్నెండు నిండాయి" అంటూ అమ్మమ్మ నా గురించి వాళ్ళకి చెప్పింది. ఆ తర్వాత మరేం మాట్లాడుకున్నారో నాకు తెలీదు. అమ్మ నన్ను ఇంట్లోకి వెళ్ళమంది. మరో అరగంటకి ఆ వచ్చిన వాళ్ళు వెళ్ళిపోయారు.

ఆ రోజంతా అమ్మా, అమ్మమ్మ ఒకటే మంతనాలు జరిపారు. రాత్రికి అన్నాలయ్యాక అందరం యథావిధిగా ఆరుబయట మంచాలేసుకున్నాం. అమ్మమ్మ నన్ను దగ్గరికి పిలిచి పక్కన కూర్చోబెట్టుకుని చెప్పసాగింది.

"అమ్మా రత్నమ్మ తల్లీ.. ఇవాళ మధ్యాహ్నం మనింటికి వచ్చినోళ్ళు నీకు పెళ్ళి సంబంధం మాట్లాడటానికి వచ్చారమ్మా. ఆ వచ్చిన జంట పెళ్ళికొడుకు అన్నా వదినా. వాళ్ళది రంగాపురంలో గొప్ప పేరు ప్రతిష్టలున్న కుటుంబం. చాలా పెద్ద సంసారం. మొత్తం తొమ్మిది మంది అన్నదమ్ములు, ముగ్గురు అప్పచెల్లెళ్ళు. ఇప్పుడొచ్చినాయన ఇంటికి పెద్ద కొడుకు. తర్వాత మరో ముగ్గురు కొడుకులకీ, ఇద్దరు కూతుర్లకీ కూడా పెళ్ళిళ్ళయినాయి. ఆడపిల్లల్ని అత్తారింటికి పంపారు గానీ మొగపిల్లలందరూ ఉమ్మట్లోనే కలిసుంటారు. మిగతా వాళ్ళందరూ చదువుకునే వయసున్న పిల్లలు.

ఇప్పుడు సంబంధం మాట్లాడేది వాళ్ళ ఐదో కొడుక్కి. అబ్బాయి వయసు ఇరవయ్యేళ్ళు. మెట్రిక్ పరీక్ష పాసయ్యాడు. బుద్ధిమంతుడు, తెలివైనవాడు. కాకపోతే ఒకటే చిన్న లోపం ఏవిటంటే అబ్బాయికి చిన్నతనంలోనే ఒక కాలికి పోలియో రావడం వల్ల కర్ర సాయం లేనిదే నడవలేడు. మొత్తం కుటుంబం కలిసే ఉంటారు కాబట్టి వంద ఎకరాలు పైనున్న వాళ్ళ పొలాలన్నీ అన్నాదమ్ములందరూ కలిసి ఉమ్మడిగా సొంత సేద్యం చేసుకుంటారు. మనుషులందరూ చాలా మంచోళ్ళని ఊళ్ళో గొప్ప పేరు. ఆస్తిపాస్తులు, సంప్రదాయం విషయంలో మనకి కలలో కూడా తూగని సంబంధం. అబ్బాయికి పోలియో ఉన్న కారణంగా డబ్బు లేకపోయినా పర్లేదు. అబ్బాయిని కంటికి రెప్పలా చూసుకుంటూ కళ్ళల్లో పెట్టుకుని కాపురం చేసే బుద్ధిమంతురాలు అయిన అమ్మాయి కోసం వాళ్ళు చూస్తున్నారంట.

నాకు తెలిసినంతలో ఇది మనకి బంగారం లాంటి సంబంధం తల్లీ.. ఎవరో ఒకరి చేతిలో నిన్ను పెట్టేసి బరువు దించుకుందామని మా ఉద్దేశ్యం కాదు. అంత పెద్ద కుటుంబంలో ఇస్తే నీకు అందరి అండదండలూ వెన్నదన్నుగా నిలుస్తాయి. నీకైనా, నీ పిల్లలకైనా ఆ ఇంట్లో అన్నీ చక్కగా అమరుతాయి. మంచి మనసున్న వాళ్ళు కాబట్టి అత్తింటి ఆరళ్ళవీ లేకుండా ఆపేక్షగా చూసుకుంటారు అన్న ఆలోచనతో ఈ సంబంధం చేద్దామనుకుంటున్నాం తల్లీ.. నువ్వు చిన్నపిల్లవైనా లోకజ్ఞానం ఉన్న పిల్లవి. కష్టం సుఖం తెలిసినదానివి. అందుకే నీకింత వివరంగా చెప్పాను. నువ్వు బాగా ఆలోచించి మనస్ఫూర్తిగా పరిస్థితులన్నీ అర్థం చేసుకుని ఈ పెళ్ళి చేసుకోడానికి ఇష్టపడితే మాకు అంతకంటే సంతోషం ఉండదు తల్లీ.." అని కళ్ళ నీళ్ళు పెట్టుకుని ఎంతో ఆప్యాయంగా చెప్పింది అమ్మమ్మ.

ఆ తర్వాత నేను సరేననడానికీ, రెండు వైపులా పెద్దల రాకపోకలకీ, పెళ్ళికి లగ్నాలు పెట్టుకోడానికీ, పచ్చని పందిట్లో మూడు ముళ్ళ సాక్షిగా మేమిద్దరం ఒక్కటవ్వడానికీ ఎన్నో రోజులు పట్టలేదు.

పెళ్ళి తతంగం అయిపోయాక అత్తవారింటికి పంపుతూ అమ్మమ్మ నన్ను దగ్గరికి తీసుకుని "ఏమనుకుంటూ నీకా పేరు పెట్టామో గానీ నువ్వు నిజంగా రత్నం లాంటి పిల్లవి తల్లీ.. అబ్బాయి చేత నీ మెడలో తాళి కట్టించుకోడానికి నువ్వే కాస్త ఎక్కువ వంగి అతనికి సహకరించి ఎలాగయితే మూడు ముళ్ళు వేయించుకున్నావో, అలాగే నిత్యం అతనికి ఆసరాగా ఉంటూ కేవలం భార్యలాగానే కాకుండా తల్లిలా అతన్ని గుండెల్లో పెట్టుకుని చూసుకో తల్లీ.. అతని నీడలోనే నీ జీవితాన్ని పచ్చగా పండించుకో.. ఇంతకన్నా నీకు చెప్పేదేం లేదు. బంగారు తల్లివి.. సుఖంగా పిల్లాపాపలతో నిండు నూరేళ్ళు వర్ధిల్లమ్మా.." అని ఆశీర్వదించి నన్ను అత్తవారింటికి సాగనంపింది.

ఆనాడు పన్నెండేళ్ళ వయసులో ఆయన చిటికెన వేలు పట్టుకుని పుట్టింటి గడప దాటిన నేను ఈనాటి దాకా ఆయన తోటిదే జీవితంలా, ఆయన నీడలా బతికాను. రోజులో ఉన్న ఇరవై నాలుగ్గంటల్లో దాదాపు ప్రతి నిమిషమూ ఆయన్ని అంటి పెట్టుకునే ఉన్నాను. అక్షరం ముక్క ఆకారం కూడా తెలియని నేను ఆయన సాంగత్యంలో ఎన్నో మంచి విషయాలు విని తెలుసుకుని కాస్తో కూస్తో జ్ఞానం సంపాదించుకున్నాను. మనిషి కదలేరనే గానీ ఆయనకి స్వతహాగా సాంతమైన తెలివితేటలూ, సామర్థ్యం, బుద్ధి కుశలత, విషయ పరిజ్ఞానం, వ్యవహార దక్షత మా ఇంట్లోనే కాకుండా ఊరు మొత్తంలోనూ ఎనలేని గౌరవ ప్రతిష్టలు తెచ్చిపెట్టాయి.

ఆనాడు అత్త చాటు కోడలిగా అందరితో కలిసి ఉమ్మట్లో కాపురం చేసిన రోజుల నుంచీ, అత్తామామలు కాలం చేసాక అందరం వేరు కుంపట్లు పెట్టుకున్న రోజులూ, ఇద్దరు పిల్లలు పుట్టుకొచ్చి వాళ్ళ చదువులూ, పెళ్ళిళ్ళూ, మనవళ్ళూ, మనవరాళ్ళూ.. ఈ సుదీర్ఘ ప్రయాణంలో అప్పుడప్పుడూ కన్నీటితో పలకరించిపోయే కష్టాల్లోనూ, పన్నీరు చిలకరించిపోయే సుఖాల్లోనూ సదా ఆయన వేలు పట్టుకుని ఆయన అడుగు జాడల్లోనే నడిచాను. ఎలాంటి భీతి గొలిపే పరిస్థితులు ఎదురైనా జడిసిపోకుండా చిరునవ్వుతో ధైర్యం చెప్పి అనునయించే నిర్భయత్వం, ఎలాంటి క్లిష్ట పరిస్థితులు ఎదురైనా తొణక్కుండా చాకచక్యంగా పరిస్థితులను చక్కబెట్టే ఆయన నిబ్బరం నా మనసులో ఇవాళ్ళి గురించిన దిగులు, రేపటి గురించిన భయం లాంటి వాటికి స్థానం లేకుండా చేశాయి.

ఆయనకంటూ అంత పెద్ద కుటుంబం ఉన్నా సరే కాలగమనంలో తోడబుట్టిన వాళ్ళందరూ చదువులూ, ఉద్యోగాల కారణంగా ఊరు వదలిపోయినా ఆయన మాత్రం తను పుట్టిన ఈ మారుమూల పల్లెటూరిలోనే చివరిదాకా ఉండాలని నిర్ణయించుకుని ఊళ్ళో వాళ్ళందరికీ తలలో నాలుకలా, పెద్ద దిక్కుగా ఉంటూ వస్తున్నారు. ఊళ్ళో చిన్నా పెద్దా తేడా లేకుండా ఎవరికే సమస్య వచ్చినా వెంటనే పరుగు తీస్తూ మా ఇంటి గడపే తొక్కుతారు. అంత ఆదుర్దాగా వచ్చిన వాళ్ళు కూడా ఆయనతో మాట్లాడి తిరిగి మా గుమ్మంలో నుంచి వెళ్ళేప్పుడు ఎంతో స్థిమితంగా వాళ్ళ సమస్యలకి దొరికిన చక్కటి పరిష్కారంతోనో, అవసరానికి అందుకొన్న సహాయంతోనో తృప్తిగా వెళ్తుంటారు.

ఇంతమందికి ఆసరాగా, మార్గదర్శకంగా నిలుస్తున్న ఆయన మంచితనం ముందు ఎంత గొప్ప సంపదలైనా సాటి నిలుస్తాయా.. నాది ఎన్ని జన్మల పుణ్యఫలమో కదా ఇంత గొప్ప మనిషితో ఏడడుగుల బంధం కలిసింది అని నేను తృప్తిగా తలచుకోని రోజు లేదు. ఇన్నేళ్ళు గడిచినా ఇంత కుటుంబం, పిల్లలూ, ఆఖరికి మనవలు వచ్చినా సరే పెళ్ళినాడు పెనవేసుకున్న మా ఇద్దరి చేతులు ఎన్నడూ వీడిపోలేదు. ఆయన లేకుండా, రాకుండా ఒక్క పూటైనా ఇల్లు దాటి వెళ్ళిన జ్ఞాపకం లేదు నాకు. అనుక్షణం ఆయన్ని అనుసరించి ఉంటూ, ఆయనకి అవసరమైనవన్నీ అమరుస్తూ, కేవలం భార్యలా కాక ఆయన శరీరంలో ఒక భాగంలాగా బతికాను ఇన్నాళ్ళూ..

అలాంటిది..... ఇప్పుడిలా..... ఆసుపత్రి మంచం మీద ఏ మాత్రం తెలివి లేకుండా ఆయన. ఈనాటి వరకూ ఎన్నడూ పరిచయం కాని అంతులేని ఆవేదన, అభద్రతా భావాల సుడిలో కొట్టుకుపోతూ కొత్త తెలివి తెచ్చుకుంటున్న నేను!

మీద పడే వయసు కారణంగా చిన్నవో పెద్దవో ఆరోగ్య సమస్యలు అడపాదడపా వస్తూ ఉన్నా సరే వాటినసలు లెక్క చేయకుండా ఎప్పుడూ హుషారుగా చలాకీగా తన పనులు తాను చేసుకుపోయే మనస్తత్వం ఆయనది. అలాంటి మనిషి మూడు రోజుల క్రితం ఉన్నట్టుండి ఒక్కసారిగా కుప్ప కూలిపోయేసరికి నాకసలు కాళ్ళూ చేతులూ ఆడలేదు. అప్పటికప్పుడు వెంటనే పట్నంలో పెద్ద ఆసుపత్రికి

తీసుకొచ్చాము. గత మూడు రోజుల నుంచీ ఆసుపత్రిలోనే ఉన్నాం. విషయం తెలిసాక బావగార్లు, అక్కలూ, మరుదులూ, చెల్లెళ్ళూ, కొడుకులూ, కోడళ్ళూ, కూతుర్లూ, అల్లుళ్ళూ, మనవలూ, మనవరాళ్ళూ మొత్తం కుటుంబమంతా ఆసుపత్రి చుట్టూనే తిరుగుతున్నారు. ఆయన ఆరోగ్యం ఎలా ఉందోనని చూడటానికని ఊరి నుంచి వచ్చే జనాలకైతే లెక్కే లేదు.

మూడు రోజుల బట్టి క్షణమొక యుగంలా గడుస్తోంది. పగలైతే వేరేవాళ్ళందరూ కాసేపైనా వచ్చి చూసి పోయే వీలుంది కానీ, రాత్రి పూట మాత్రం ఆయనతో పాటు కేవలం ఒక్క మనిషి ఉండటానికి మాత్రమే అనుమతించారు ఆసుపత్రి వాళ్ళు.

సాయంత్రం "నువ్వు చాలా నీరసపడిపోయావమ్మా, ఇవాళ్ళికి ఇంటికి వెళ్ళి కాస్త విశ్రాంతి తీసుకోమ్మా.. నాన్న దగ్గర నేనుంటాను" అన్నాడు నా కొడుకు.

"నీరసమే కాదురా.. ఏమైనా సరే నా ప్రాణం పోయే ఆఖరి క్షణాల దాకా నేను ఆయన్ని వదిలి కాస్తైనా దూరంగా వచ్చే ప్రసక్తే లేదు" అని మాటల్లో చెప్పలేక వాడి మొహం వంక మౌనంగా చూసాను.

నా మనసు అర్థం చేసుకున్నట్టున్నాడు. మరేం రెట్టించకుండానే "నేను మళ్ళీ పొద్దున్నే వస్తానమ్మా.. నువ్వు ధైర్యంగా ఉండు. నాన్నగారికేం భయం లేదు" అని చెప్పి వెళ్ళిపోయాడు.

"మా ప్రయత్నం మేము చేస్తున్నాము. మేము చేసే చికిత్సకి ఆయన శరీరానికి స్పందించగల శక్తి ఉందో లేదో ఇంకో రెండు మూడు రోజులు గడిస్తే గానీ పూర్తిగా తెలియరాదు" అన్నారు డాక్టర్లు.

గుండె కొట్టుకుంటున్న ప్రతీసారి ఉలికిపాటుగా ఉంటోంది. ఇప్పుడేం జరగనుంది? నా ప్రాణంలో ప్రాణంగా నిలిచిన ఆయన మళ్ళీ కళ్ళు తెరిచి నన్ను చూస్తారా? ఈ ఆసుపత్రి నుంచి మేమిద్దరం కలిసి సంతోషంగా ఇంటికి వెళ్తామా? ఏదో ఒక వెరి ఆశతో ఎదురు చూడటం తప్పించి ఇప్పుడు నేను చేయగలిగింది ఏమీ లేదా? ఈ జీవన సంధ్యలో ఎలాంటి పరిస్థితి వచ్చినా ఎదుర్కోగలిగే ధైర్యం నాకుందా?

అసలా ఊహ దరిదాపుల్లోకి వెళ్ళడానిక్కూడా నా మనసు ఒప్పుకోవట్లేదు. చుట్టూ ఎందరున్నా ఆయనే లోకంగా బతికాను. ఒక వేళ ఇప్పుడు జరగరానిదేదైనా జరిగితే ఆయన లేని నేను ఆత్మ లేని శరీరంలా నిర్జీవంగా మిగిలిపోనూ?

మనసులో ఇలా ఆలోచనల యుద్ధం సాగుతున్న కొద్దీ శరీరంలోని అణువణువూ వణికిపోతోంది. ఒకదాన్ని మించిన ఊహ ఒకటి బయలుదేరి అన్నీ కలిసి మూకుమ్మడిగా నా మీద దాడి చేసి నన్ను పాతాళంలోకి తోసెస్తున్న భావన. ఒకేసారి నన్ను కబళించాలని కట్టగట్టుకు వచ్చిన రకరకాల భయాలన్నీ సుడిలా మారి నన్నందులోకి లాగేసుకుంటున్న భావన. మెల్లమెల్లగా నాకేం జరుగుతుందో తెలీని స్థితికి వెళ్ళిపోతున్నట్టు, చుట్టూ అంతా చీకటి పరుచుకుంటున్నట్టు, శూన్యం లాంటి నిశ్శబ్దం ఒడిలోకి జారిపోతున్నట్టు.....

ఎవరిదో చెయ్యి గట్టిగా తట్టి లేపేసరికి చప్పున కళ్ళు తెరిచి చూసాను. ఎదురుగా నర్సు మొహం కనిపించింది. నేను గాఢంగా నిద్రపోయానని తెలిసాచ్చింది. చిత్రంగా గత రెండు రాత్రులుగా లేని నిద్ర ఇవాళ పట్టిందా అని ఆశ్చర్యపోతూనే లేచి కూర్చున్నాను. టైం ఎంతయ్యిందని అడిగితే ఏడున్నర దాటిందనీ, మరి కాసేపట్లో డాక్టర్ గారు వస్తారనీ చెప్పి వెళ్ళింది.

రాత్రి ఏ స్థితిలో ఉన్నానో, అసలెప్పుడు నిద్ర పట్టిందోనని ఆలోచించుకుంటూ కాస్త మొహం కడుక్కుని వచ్చి కూర్చున్నాను. ఆ తెల్లటి పక్క మీద నిన్నటిలా అంతే నిశ్చలంగా ఆయన.

మళ్ళీ నేను ఆలోచనల అలజడిలో కొట్టుకుపోయేలోగానే డాక్టరు వచ్చి ఆయన చుట్టూ అమర్చిన పరికరాలన్నీ పరీక్షించసాగాడు. అంతలోనే నా కొడుకు కూడా వచ్చాడు. మేమిద్దరం ఆదుర్దాగా, ఆత్రంగా ఆయన్ని పరీక్షిస్తున్న డాక్టరు వంకే చూస్తూ నుంచున్నాం.

"పరిస్థితి కొంత మెరుగయినట్టే కనిపిస్తోంది. ఈ మూడు రోజులుగా అస్సలేమీ స్పందన లేని శరీరంలో రాత్రి ఇచ్చిన మందులకి కొద్దిగా కదలిక వచ్చినట్టే అనిపిస్తోంది. ఇంకో మందు ఇస్తే మరి కాస్త ప్రభావం ఉండొచ్చు. ఓ గంటయ్యాక నేను మళ్ళీ వస్తాను. మరి భయపడాల్సిందేం లేదు" అన్న డాక్టరు మాటలు విన్నాక ప్రాణం లేచొచ్చినట్టయింది. నా మనసుకీ, శరీరానికీ కూడా కాస్త స్థిమితం వచ్చింది.

"అమ్మా మూడు రోజుల నుంచీ సరిగ్గా తిండైనా తినలేదు నువ్వు. ఆసుపత్రి క్యాంటీన్ కి వెళ్ళి కాస్త వేడి వేడిగా ఇడ్లీ తిని, కాఫీ తాగి వడ్డం రామ్మా.. నాన్నగారికి మరేం పర్వాలేదు. కంగారు పడాల్సిందేం లేదని డాక్టరు చెప్పారుగా.." అంటూ నన్ను బలవంతంగా బయలుదేరదీసాడు నా కొడుకు.

ఫలహారం చేస్తున్నంత సేపూ ఒకటే ఫోన్లు ఇంట్లో అందరి దగ్గర నుంచీ. మరేం పరవాలేదని అందరికీ చెప్పాడు వాడు. ఫలహారం చేసి ఒక అరగంటలో మళ్ళీ తిరిగి ఆసుపత్రి గడికి చేరుకున్నాం.

అంతలోనే డాక్టరు కూడా వచ్చాడు. దాదాపు పది నిమిషాల పాటు ఆయన్ని పరీక్ష చేసాడు.

నా కొడుకు దగ్గరికొచ్చి నించుని గంభీరంగా "అయాం సారీ.. కొద్ది నిమిషాల క్రితమే మీ నాన్నగారు ప్రాణాలు విడిచారు. ఆయన ప్రాణాలు పోతున్న సంగతి కూడా గుర్తించలేని అపస్మారక స్థితిలోనే ఏ మాత్రం నొప్పి, బాధ అనేవి తెలీకుండానే పోయారు. ఉదయం రిడింగ్స్ అవీ చూసి.." డాక్టరు ఇంకా ఏమేమో చెప్పుకుపోతున్నాడు గానీ నా చెవులకి వినిపించడం మానేశాయి.

ఆ తర్వాత ఏం జరిగిందో, ఆసుపత్రి నుంచీ ఎలా ఇంటికొచ్చామో నాకేం స్పృహ తెలీలేదు. కళ్ళు తెరిచే ఉన్నా చీకటి తప్ప ఏమీ కనిపించని, నాలో చలనం ఉన్నా ఇది నేనే అని అనిపించని ఒక విచిత్రమైన స్థితిలో ఉండిపోయాను. కొద్ది గంటలు గడిచేసరికి ఆ చీకటి పొరలు తొలగిపోయి మా ఇంటి వాకిట్లో తెల్లటి దుప్పటి కప్పుకుని ఉదయం దాకా ఆసుపత్రి పడక మీదున్నట్టే అంతే నిశ్చలంగా, ప్రశాంతంగా పడుకుని ఉన్న ఆయన నా కళ్ళ ముందున్నారన్న నిజం గ్రహింపుకొచ్చింది.

చుట్టూ బిగ్గరగా శోకాలు పెడుతూ గుమికూడిన బంధువులూ, కన్నీరు మున్నీరుగా విలపిస్తున్న ఊరి జనాలూ కనిపిస్తున్నారు. కళ్ళ ముందున్న దృశ్యం అయితే కన్నీటి తెరల్లోంచి మసక మసకగా కనిపిస్తోంది గానీ ఏ శబ్దాలూ నా చెవులని చేరడం లేదు. ఉదయం డాక్టరు ద్వారా విన్న "ఆయన ప్రాణాలు విడిచారన్న" మాటే ఇంకా నా చెవుల్లో గింగురుమంటోంది.

ఎవరెవరో జనాలు తరలి వచ్చి ఆయన శరీరం మీద పడి భోరు భోరున విలపిస్తున్నారు. నాకు మాత్రం గొంతులోంచి చిన్న శబ్దమైనా బయటికి రావట్లేదు. మెదడు, మనసూ అంతా స్తబ్ధంగా, గడ్డ కట్టుకుపోయినట్టుంది. దేనికీ చలించలేనట్టు, స్పందించలేనట్టు ఏదో రాయిలా మారిపోయిన భావన.

నా కళ్ళ ముందే అన్నీ జరుగుతున్నాయి. కళ్ళు మనసుతో సంబంధం లేనట్టు తమ ఎదుట జరుగుతున్న ఆయన అంతిమ యాత్రని నిస్సహాయంగా చూస్తూ ఉండిపోయాం.

అతి కష్టం మీద వారం రోజులు కదిలాయి. ఉన్నట్టుండి నాలుగు రోజుల్లోనే నా జీవితం మొత్తం తల్లకిందులైపోయిందన్న వాస్తవం నెమ్మదిగా నా మెదడులోకి ఇంకుతోంది. మెల్లమెల్లగా మళ్ళీ ఈ లోకంలోకి వచ్చి పడుతున్నట్టునిపిస్తోంది. ఇంటికి వచ్చి పోయే వాళ్ళందరూ ఏడుస్తూనే ఆయన మంచితనం గురించి చెబుతున్న మాటలన్నీ మెల్లగా నా చెవిలో పడుతున్నాయి. ఆయన తన జీవితంలో సంపాదించుకున్న విలువైన ఆస్తి ఇదే కదా అనిపిస్తోంది. ఆయన అన్నదమ్ములు, కొడుకులూ అందరూ కలిసి ఏం చెయ్యాలా, ఎలా చెయ్యాలా అని జరగవలసిన కార్యక్రమం గురించి చర్చిస్తున్నారు.

ఎప్పుడో ఒకసారి ఏదో సందర్భంలో మనిషి పోయాక జరిపే కర్మల గురించి ఈ తతంగాలన్నీ ఇంత ఆడంబరంగా ఎందుకు చేస్తారోనన్న నా సందేహానికి "అంతే మరి, మనతో పాటు ఇన్నాళ్ళూ ఈ లోకంలో కలిసి బతికి, ఇప్పుడు శాశ్వతంగా మనల్ని వీడి

మట్టిలో కలిసిపోయే తోటి ప్రాణికి మనం ఇవ్వగలిగిన చివరి నివాళి ఇదే కదా! అందుకే ప్రాణం పోయిన కట్టెని సాగనంపడం కూడా ఘనంగా అట్టహాసంగానే జరుపుతామన్నమాట" అని ఆయన నవ్వుతూ బదులిచ్చిన జ్ఞాపకం తలపుకొచ్చి గుండె బరువయ్యింది.

అసలు ఎంత విచిత్రంగా అనిపిస్తోందో.. ఆనాటి రాత్రి ఆసుపత్రిలో గడిపినప్పుడు ఏమనుకున్నాను. ఆయన లేకపోతే ఎలా? అన్న ఆలోచనని సైతం భరించలేకపోయాను. అసలా ఊహే దరిజేరనివ్వలేదు.

ఆయన దూరమైపోతే నా ఊపిరాగి పోతుందేమో, గుండె కొట్టుకోడం మానేస్తుందేమో, ఆ బాధని భరించలేక చచ్చిపోతానేమో అన్నంత భయంలో కొట్టుకుపోయాను. అలాంటిది అప్పుడే ఆయన పోయి వారం రోజులు దాటినా నేనింకా బతికే ఉన్నాను. ఊపిరి పీల్చుకుంటున్నాను, బలవంతంగానైనా నాలుగు మెతుకులు తినగలిగాను, అలసి సాలసి కాసేపన్నా నిద్ర పోగలుగుతున్నానంటే చాలా విచిత్రంగా విడ్డూరంగా కూడా ఉంది. నాలో ఈ సత్తువ ఎక్కడ నుంచీ వచ్చింది? నా కళ్ళ ముందే ఆయన మట్టిలో కలిసిపోతుంటే చూసి తట్టుకుని ఇంకా మనగలిగానా? రోజు రోజు గడిచే కొద్దీ ఆయన పోయినా నేను బతికే ఉన్నాను, ఆయన లేకపోయినా నేను బతగ్గలుగుతున్నాను అని ఆశ్చర్యంగా అనిపిస్తోంది.

గడిచిన వారం రోజుల్లో ప్రతి నిమిషమూ ఆయనకి ఫలానా వస్తువు అవసరమేమో అనో, ఆయన భోజనానికి వేళయిందనో, ఇలా ఏదో ఒకటి గుర్తొస్తూనే ఉన్నాయి. చిత్రంగా చాలాసార్లు ఆయన లేరన్న నిజం గుర్తుకు రాకపోగా, రోజులా నేనిక్కడ ఇంట్లో గదిలో ఉంటే ఆయన బయట వసారాలో పేపరు చదువుతూ కూర్చుని ఉన్నట్టో, ఊళ్ళో వాళ్ళు ఎవరో వస్తే మాట్లాడుతున్నట్టో భ్రమే ఎక్కువ. గబగబా బయటికి వచ్చి చూసినప్పుడు ఆయన కనపడకపోతే ఎవరో ఏదో పని మీద ఏ పక్క వీధికో పిలుచుకెళ్ళి ఉంటారు. కాసేపాగితే వచ్చేస్తారు కదా అనిపించి అలా వాకిటి వైపే నా చూపు నిలిచిపోతోంది.

ఆయన కూర్చునే వాలు కుర్చీ, కళ్ళజోడు, చేతి కర్ర.. ఇలా ఇల్లంతా ఎటు వైపు చూసినా ఆయన వస్తువులే కనిపిస్తున్నాయి. ఆయన ఉన్నారు అన్న భ్రమలో ఉన్నంతసేపూ ఏదో ఓదార్పు, ఆ భ్రమ తొలిగి ఆయన లేరన్న నిజం బయట పడగానే కన్నీటి ధారలు.. ఇలా భ్రమకీ, నిజానికీ మధ్యన క్షణాలు వేగంగా దొర్లిపోతూ ఈ వారం రోజులూ గడిచాయి. ఇక మీదట కూడా ఇంతేనా? భ్రమలోనో, భ్రాంతిలోనో.. బాధలోనో, వేదనలోనో.. ఎలాగైతేనేం నేను బతగ్గలుగుతున్నానుగా!

సృష్టిలో విచిత్రం ఇదేనేమో.. మనలో మనకే తెలీని నిబ్రరాన్నీ, భరించి తట్టుకోగలిగే ఓరిమినీ, ఇంకా బతికే శక్తినీ దాచి ఉంచు తుంది. అయినా, ఇవాళ కాకపోయినా రేపైనా మనమూ పోయేదేగా.. అందాకా ఎలాగోలా బతికే ఉండాలి కాబోలు. వేదాంతం వల్లిస్తున్నానా.. శ్మశాన వైరాగ్యం అంటే ఇదేనా! ఏమో.. ఏదైతేనేంలే.. ఉన్న పరిస్థితులకి తగ్గట్టుగా మనకి మనం సర్ది చెప్పుకోడానికి, ధైర్యం చెప్పుకోడానికి ఏదో ఒక సిద్ధాంతం కావాలి మనిషికి. అంతేగా!

ప్రతి క్షణం కన్నీటిలో తడుస్తూ మరో వారం రోజుల్ని ముందుకి నెట్టాయి.

అంతా అయిపోయింది. ఆపులందరూ దగ్గరుండి విధిగా జరగాల్సినవన్నీ జరిపించేసారు.

అందరూ ఎవరి గూటికి వాళ్ళు చేరాల్సిన సమయం ఆసన్నమైంది. ఇక్కడే ఉంటే ఆయన జ్ఞాపకాలు మరింత బాధిస్తాయనీ, అంచేత ఈ ఊరూ, ఈ ఇల్లూ వదిలి తమతో పాటు రమ్మని నా కొడుకూ, కూతురూ చాలా బలవంతం చేసారు.

నేనిక్కడే ఇదే ఊర్లో, ఇదే ఇంట్లో ఆయన సాహచర్యంలో బతుకు పండించుకున్న క్షణాలను మళ్ళీ మళ్ళీ పునర్వీక్షిస్తూ ఉంటాను. చుట్టూ కనిపించే ఈ ఊరి జనమందరిలోనూ ఆయన నింపిన నవ్వుల సాక్షిగా ప్రతి రోజూ వాళ్ళ జీవితాల్లో ఆయన వదిలిన జాడల్ని తడిమి చూసుకుంటూ నా చివరి క్షణం దాకా ఇక్కడే గడిపేస్తానని చెప్పి వాళ్ళని పంపించేసాను.

ఇదివరకు ఆయనా - నేనూ.. ఇప్పుడు ఆయన జ్ఞాపకాలూ - నేనూ.. అంతేగా మార్పు!

